

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.002.01.2022

Zbigniew Bogucki
Wojewoda Zachodniopomorski
Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki
Wały Bolesława Chrobrego 4
70-502 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/088 – Zwalczanie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie ¹ , Wały Bolesława Chrobrego 4, 70-502 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Bogucki Wojewoda Zachodniopomorski ² od 30 listopada 2020 r. W okresie od 5 marca 2018 r. do 29 listopada 2020 r. wojewodą był Tomasz Hinc.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania wojewody, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia kontroli) ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontrolerzy	1. Marta Górską-Jaś, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/17/2022 z 13 stycznia 2022 r. 2. Aneta Kolečka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/18/2022 z 13 stycznia 2022 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1-2, 11)</p>

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Wojewody dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń ⁶ w populacji dzika oraz przenikaniu się tej choroby w stadach świń.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Wojewoda podejmował działania adekwatne do występującej na terenie województwa zachodniopomorskiego ⁷ sytuacji epizootycznej. W tym celu, w Urzędzie utworzono właściwe struktury oraz wdrożono wymagane procedury. Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego ⁸ działające w ramach Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego ⁹ Urzędu w sposób ciągły monitorowało, analizowało i prognozowało rozwój zagrożeń związanych z ASF. W obowiązujących w latach 2019-2021 wojewódzkich planach zarządzania kryzysowego przewidziano zagrożenie wystąpienia ASF oraz związane z tym zadania i obowiązki poszczególnych uczestników zarządzania kryzysowego. Wojewoda w drodze rozporządzeń regulował kwestię zwalczania epizootii ASF u dzików i świń. Niezwłocznie po stwierdzeniu wystąpienia pierwszych przypadków

¹ Dalej: Urząd lub ZUW.

² Dalej: Wojewoda.

³ Tj. do 28 lutego 2022 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm.; dalej: ustawa o NIK.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: ASF.

⁷ Dalej: województwo.

⁸ Dalej: WCZK.

⁹ Dalej: WBiZK.

choroby w populacji dzików na wnioski Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii¹⁰ określał obszary skażone ASF, ustanawiając na nich zakazy i nakazy, mające służyć ograniczeniu rozprzestrzeniania się tej choroby oraz wydawał nakazy odstrzału sanitarnego dzików i grodzenia terenów skażonych. Wojewoda oraz podległe mu straże, służby i inspekcje podejmowali intensywne i długotrwałe działania w celu walki ze skutkami epizootii. Prowadzono odstrzał sanitarny dzików oraz grodzono zainfekowane tereny. Pracownicy WBiZK na bieżąco współpracowali, wymieniając się informacjami, z organami właściwymi w sprawach zarządzania kryzysowego na szczeblu powiatów i gmin województwa dotkniętych epizootią, w tym m.in. z organami Inspekcji Weterynaryjnej oraz z Wojewódzkimi Centrami Zarządzania Kryzysowego województw ościennych, tj. lubuskim i wielkopolskim.

Wojewoda zapewnił finansowanie zadań związanych ze zwalczaniem choroby ASF na terenie województwa, bezzwłocznie ubiegając się o wsparcie finansowe, w tym także z rezerw celowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR	Działania Wojewody, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń.
Opis stanu faktycznego	<p>1. Komórką organizacyjną Urzędu właściwą w sprawach zarządzania kryzysowego był WBiZK. Zgodnie z § 47 ust. 1 regulaminu ZUW¹¹ do zakresu działania WBiZK należało prowadzenie spraw dotyczących w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - współdziałania organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie i kierowania ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków; - monitorowania, analizowania i prognozowania rozwoju zagrożeń oraz uruchamiania stosownych procedur reagowania kryzysowego; - pozyskiwania i zbierania danych o występujących zagrożeniach i powstałych szkodach na terenie województwa i przekazywania danych celem szacowania strat; - pełnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego; - dostarczania niezbędnych informacji dotyczących aktualnego stanu bezpieczeństwa; - opracowywania, aktualizowania, uzgadniania i wdrażania wojewódzkich planów, w tym zarządzania kryzysowego; - opracowywanie wytycznych, instrukcji, zaleceń, procedur w zakresie realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego; - planowania i organizacji pracy m.in. Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego¹². <p>Ponadto, zgodnie z regulaminem organizacyjnym WBiZK w Urzędzie¹³, w strukturze organizacyjnej WBiZK wyodrębniono komórkę organizacyjną - Oddział</p>

¹⁰ ZWLW.

¹¹ Załącznik do zarządzenia Nr 415/2016 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 6 lipca 2016 r. w sprawie ustalenia regulaminu Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie.

¹² Dalej: WZZK.

¹³ Załącznik do zarządzenia nr 52/2017 Dyrektora Generalnego Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie z dnia 16 listopada 2017 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Wydziału

Bezpieczeństwa Publicznego i Zarządzania Kryzysowego, w którym działało wieloosobowe stanowisko pracy dyżurnego w WCZK.

(akta kontroli str. 24-25)

WBiZK na bieżąco monitorował, analizował i prognozował rozwój zagrożeń związanych z ASF. Przed wystąpieniem pierwszego przypadku choroby na obszarze województwa, które miało miejsce 16 grudnia 2020 r.¹⁴, monitorowano rozwój sytuacji związanej z pojawieniem się przypadków ASF na obszarze województw ościennych, tj. wielkopolskiego i lubuskiego w oparciu o codzienne, a od 31 stycznia 2020 r.¹⁵ i od 1 marca 2020 r.¹⁶ tygodniowe raporty sytuacyjne, otrzymywane z Wojewódzkich Centrów Zarządzania Kryzysowego ww. województw. W okresie od 15 listopada 2019 r. do 3 stycznia 2022 r. otrzymano łącznie 196 takich raportów.

W okresie objętym kontrolą w związku z sytuacją epizootyczną w województwie odbyły się cztery posiedzenia WZZK¹⁷. Tematem posiedzeń było m.in. omówienie praktycznego zastosowania nowych przepisów w aspekcie przewidywanego wystąpienia ASF w województwie; ujawnienie przypadku ASF u dzika w niemieckiej gminie Bleyen-Genschmar, sąsiadującej z polską gminą Boleszkowice oraz ujawnienie pierwszego przypadku ASF na obszarze województwa w gminie Mieszkowice, w powiecie gryfińskim. Celem operacyjnym przedmiotowych posiedzeń było opracowanie planów działań w województwie. Na posiedzeniach przedstawiano m.in. bieżącą sytuację w zakresie występowania ASF w Polsce i na obszarze województwa oraz propozycje działań dotyczących zagrożeń wynikających z występowania przypadków ASF na terenie Niemiec; realizacji odstrzału sanitarnego; działań Polskiego Związku Łowieckiego w ramach obniżenia populacji dzików w środowisku naturalnym; ogólnej sytuacji w województwie w obszarach nadzorowanych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej oraz akcji informacyjno-szkoleniowej.

W posiedzeniach WZZK, oprócz Wojewody oraz pracowników Urzędu, uczestniczyli: ZWLW, Powiatowi Lekarze Weterynarii¹⁸, Zachodniopomorski Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie, starostowie, Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Szczecinie, Komendant Wojewódzki Policji w Szczecinie, Komendant Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku, Komendant Wojewódzkiej Państwowej Straży Rybackiej w Szczecinie, Komendant Wojewódzkiej Państwowej Straży Łowieckiej w Szczecinie, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Szczecinie, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Transportu Drogowego w Szczecinie, Dyrektor Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Szczecinie, Dyrektor Regionalnej Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie, Łowczy Okręgowy w Szczecinie, Łowczy Okręgowy w Gorzowie Wlkp., Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Prezes Zachodniopomorskiego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie.

Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w Zachodniopomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Szczecinie (zm. zarządzeniami: nr 7/2018 z 30 stycznia 2018 r., nr 5/2019 z 12 lutego 2019 r., nr 42/2019 z 15 października 2019 r., nr 7/2020 z 31 stycznia 2020 r., nr 25/2020 z 26 czerwca 2020 r. oraz nr 47/2021 z 30 września 2021 r.); dalej: regulamin organizacyjny WBiZK.

¹⁴ W okolicy m. Czelin (gmina Mieszkowice, powiat gryfiński) 13 grudnia 2020 r. podczas polowania myśliwy znalazł padłego dzika. Powiadomiono Powiatowego Lekarza Weterynarii i próbki dzika wysłano do laboratorium Powiatowej Inspekcji Weterynaryjnej, 16 grudnia 2020 r. potwierdzono wynik dodatni w kierunku ASF.

¹⁵ W przypadku województwa wielkopolskiego.

¹⁶ W przypadku województwa lubuskiego.

¹⁷ 6 lutego 2020 r., 2 października 2020 r., 18 grudnia 2020 oraz 26 stycznia 2021 r.

¹⁸ Dalej: PLW.

Dodatkowo w ramach monitorowania i prognozowania rozwoju zagrożeń związanych z ASF przedstawiciele Wojewody uczestniczyli w cyklicznych posiedzeniach Wojewódzkiego Zespołu Kryzysowego przy ZWLW, które miały na celu omówienie bieżącej sytuacji związanej z występowaniem ASF. W okresie od 15 marca 2019 r. do 17 stycznia 2022 r. odbyło się łącznie 15 takich spotkań¹⁹.

(akta kontroli str. 26-69)

W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwa wojewódzkie plany zarządzania kryzysowego, tj. z 10 grudnia 2018 r.²⁰ i z 25 stycznia 2021 r.²¹. Plany te zawierały wszystkie elementy, o których mowa w załączniku do zarządzenia nr 16 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 kwietnia 2017 r. w sprawie wytycznych do wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego²². W obu planach przewidziano zagrożenia związane z epizootiami, w tym z ASF²³, określając m.in.: prawdopodobieństwo ich wystąpienia jako „możliwe”²⁴; potencjalne skutki ich wystąpienia dla ludności, gospodarki, mienia oraz środowiska jako średnie²⁵; zasięg oddziaływania na województwo pomorskie, wielkopolskie, lubuskie, kujawsko – pomorskie, niemieckie landy Meklemburgii - Pomorza Przedniego i Brandenburgii oraz na porty nadbałtyckie rejonu Danii, Szwecji i Norwegii (w wymiarze transgranicznym). W ramach charakterystyki zagrożenia wskazano m.in., że oprócz standardowych dróg zakażenia, choroby zwierząt przenoszone są na obszar województwa w ramach nielegalnego wwozu zwierząt z innych stref klimatycznych bądź z innych krajów, a także poprzez żywność. Zgodnie z ww. planami największe zagrożenie powodowały małe gospodarstwa przydomowe o niskim stopniu bioasekuracji.

W ww. planach zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego²⁶ w przypadku poszczególnych zagrożeń przedstawione zostały w postaci siatki bezpieczeństwa i odnosiły się do każdej z czterech faz ww. zarządzania (tj. zapobiegania, przygotowania, reagowania i odbudowy).

W odniesieniu do epizootii wskazano m.in., że do zadań Wojewody, jako podmiotu wspomagającego, należało m.in:

- analiza i ocena zagrożeń oraz ocena możliwych strat (w fazie zapobiegania);
- powołanie WZZK, opracowanie wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego, nadzór nad funkcjonowaniem systemów alarmowania i ostrzegania, aktualizacja

¹⁹ 15 marca, 7 czerwca, 8 października i 28 listopada 2019 r.; 17 grudnia 2020 r., 1 lutego, 5 lutego, 19 lutego, 23 marca, 26 maja, 8 czerwca, 23 lipca, 5 sierpnia i 4 listopada 2021 r. oraz 17 stycznia 2022 r.

²⁰ Zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji 31 stycznia 2019 r.; dalej: plan z 2018 r.

²¹ Zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji 18 marca 2021 r.; dalej: plan z 2021 r.

²² Dz. Urz. MSWiA z 2017 r. poz.17.

²³ ASF został po raz pierwszy wymieniony jako jedna z najgroźniejszych chorób zakaźnych zwierząt w wojewódzkim planie zarządzania kryzysowego z 3 grudnia 2014 r., zatwierdzonym przez Ministra Administracji i Cyfryzacji.

²⁴ Może zdarzyć się w określonym czasie i/lub zdarzenia te są sporadycznie udokumentowane lub częściowo przekazywane w formie ustnej i/lub istnieje pewna szansa, że zdarzenie może wystąpić. Może zdarzyć się raz na 20 lat.

²⁵ W zakresie życia i zdrowia (Z) – potrzebna pomoc medyczna, lecz bez ofiar śmiertelnych, niektórzy wymagają hospitalizacji, potrzebne dodatkowe miejsca w szpitalach oraz dodatkowy personel medyczny, przebywanie ewakuowanych ludzi w wyznaczonych miejscach z możliwością powrotu w ciągu 24 godzin; w zakresie mienia (M) – ustalenie miejsc zniszczeń, które wymagają rutynowej naprawy, normalne funkcjonowanie społeczności z niewielkimi niewygodami, spore straty finansowe; w zakresie środowiska (S) – pewne skutki w środowisku naturalnym, lecz krótkotrwałe lub małe skutki o długotrwałym efekcie.

²⁶ W odniesieniu do wszystkich faz zarządzania kryzysowego w planie z 2021 r.: ZWLW (jako podmiot wiodący), ponadto: Wojewoda, Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego; Dyrektor Wydziału Infrastruktury, Rolnictwa i Rozwoju Regionalnego; Główny Inspektor Ochrony Środowiska; Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska; Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie, Pile, Szczecinku²⁶; Komendant Morskiego Oddziału Straży Granicznej; Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny; Starosta, Wójt, Burmistrz, Prezydent miasta (jako podmioty współpracujące).

procedur postępowania po wystąpieniu zagrożenia, prowadzenie szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego (w fazie przygotowania);

- zwołanie posiedzenia WZZK, analiza zagrożenia i podjęcia decyzji do działań ujętych w wojewódzkich planach zarządzania kryzysowego przez służby i instytucje; informowanie społeczeństwa o potencjalnym zagrożeniu, podjętych i planowanych działaniach oraz jej skutkach, podanie do wiadomości publicznej zaleceń i rozporządzeń oraz o zakresie pomocy dla ewentualnych poszkodowanych (w fazie reagowania);
- ocena strat i szkód spowodowanych wystąpieniem epizootii, nadzór nad realizacją zadań realizowanych przez gminy dotyczących przyznawania i wypłacania zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną, sporządzenie listy zbiorczej zasiłków z terenu województwa i wnioskowanie o uruchomienie środków z rezerwy celowej na przeciwdziałanie i usuwanie skutków klęsk żywiołowych (w fazie odbudowy).

(akta kontroli str. 12-21)

2. W związku ze stwierdzeniem w grudniu 2020 r. pierwszych przypadków wirusa ASF u padłych dzików w powiecie gryfińskim Wojewoda, na wniosek ZWLW, na podstawie art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt²⁷ w zw. z § 18 ust. 2 pkt 1- 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń²⁸ w drodze rozporządzeń regulował kwestię zwalczania ASF u dzików na terenie województwa.

W ramach ww. rozporządzeń²⁹, tj. nr: 14/2020 z 24 grudnia 2020 r.³⁰ (zmienione rozporządzeniami: nr 2/2021 z 20 stycznia 2021 r.³¹ i nr 5/2021 z 9 lutego 2021 r.³²) oraz nr 19/2021 z 14 czerwca 2021 r.³³ (zmienione rozporządzeniami: nr 25/2021 z 8 września 2021 r.³⁴ i nr 30/2021 z 17 grudnia 2021 r.³⁵) Wojewoda określił obszar skażony³⁶ ASF, który sukcesywnie powiększał się i obejmował odpowiednio: od 24 grudnia 2020 r. - teren gminy Mieszkowice (powiat gryfiński) oraz gminy Boleszkowice (powiat myśliborski); od 20 stycznia 2021 r. - dodatkowo część gminy Moryń (powiat gryfiński); od 9 lutego 2021 r. - dodatkowo część gminy Dębno (powiat myśliborski); od 16 czerwca 2021 r. - dodatkowo teren gminy Cedynia, a także część gminy Chojna (powiat gryfiński); od 8 września 2021 r. - dodatkowo teren części gmin: Widuchowa i Trzcińsko-Zdrój (powiat gryfiński); od 17 grudnia 2021 r. - obszar skażony obejmował teren gmin Moryń i Cedynia, a także części gmin: Mieszkowice, Chojna, Widuchowa, Trzcińsko-Zdrój i Gryfino (powiat gryfiński) oraz części gmin: Boleszkowice i Dębno (powiat myśliborski).

(akta kontroli str. 127-191)

W sprawie sposobu ustalania obszaru skażonego Zastępca Dyrektora WBiZK wyjaśnił: (...) *Zachodniopomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii wnioskując o wydanie rozporządzenia w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa zachodniopomorskiego przedstawiał Wojewodzie*

²⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1421; dalej: ustawa o ochronie zdrowia zwierząt.

²⁸ Dz. U. poz. 754; dalej: rozporządzenie z 2015 r. w sprawie zwalczania ASF.

²⁹ Pięć rozporządzeń Wojewody zostało wydanych w terminie od jednego do czterech dni roboczych od otrzymania wniosku ZWLW; w jednym przypadku rozporządzenie wydano sześć dni roboczych po otrzymaniu wniosku.

³⁰ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 5956.

³¹ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 339.

³² Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 635.

³³ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 2579.

³⁴ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 3806.

³⁵ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 5712.

³⁶ Obszar podlegający ograniczeniom, w szczególności zakazom, nakazom oraz środkom kontroli i zwalczania choroby u dzików (§ 2 pkt 9 rozporządzenia z 2015 r. w sprawie zwalczania ASF).

każdorazowo jego projekt, w którym określał na podstawie posiadanych danych m.in. obszary skażone afrykańskim pomorem świń u dzików. Przy wytyczaniu granic obszaru skażonego brano pod uwagę minimalną odległość wynoszącą od 5 do 7 kilometrów od najdalej wysuniętych miejsc, w których ujawniono zwłoki dzików z potwierdzonym zakażeniem ASF. Wytyczając minimalny obszar skażony uwzględniono także występujące w danym obszarze warunki geograficzne oraz naturalne przeszkody i bariery, np.: rzeki, drogi itd.

(akta kontroli str. 126)

Na obszarach skażonych, w drodze ww. rozporządzeń, Wojewoda ustanowił zakazy i nakazy mające na celu zminimalizowanie skali zagrożenia dalszego rozprzestrzeniania się ASF, czym wypełnił m.in. dyspozycje postanowień § 18 ust. 2 pkt 2 i 4 rozporządzenia z 2015 r. w sprawie zwalczania ASF.

Przedmiotowe zakazy odnosiły się m.in. do: przewożenia do gospodarstwa lub wywożenia z gospodarstwa świń bez zgody PLW właściwego ze względu na obszar skażony; wyprowadzania świń z pomieszczeń, w których są przetrzymywane; prowadzenia targów, wystaw, pokazów, konkursów z udziałem świń; organizowania polowań bez zgody PLW właściwego ze względu na obszar skażony.

Ustanowione nakazy dotyczyły m.in.: sporządzania oraz uaktualniania przez posiadaczy świń spisu wszystkich świń, z podziałem na kategorie produkcyjne; przetrzymywania świń w miejscu wykluczającym ich kontakt z dzikami żyjącymi na wolności; karmienia świń paszą zabezpieczoną przed dostępem zwierząt wolno żyjących oraz zgłaszania przez osoby utrzymujące świnie właściwemu miejscowo PLW każdego upadku świń w gospodarstwach położonych na obszarze skażonym. Zgodnie z § 18 ust. 2 pkt 2 lit. d wspomnianego rozporządzenia Wojewoda nakazał także (od 24 grudnia 2020 r.) niszczenie pod urzędowym nadzorem zwłok dzików oraz mięsa, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych pochodzących od dzików, u których wyniki badań próbek pobranych zgodnie z instrukcją diagnostyczną, wysyłanych do badań laboratoryjnych w celu określenia genotypu wirusa choroby dały wynik pozytywny³⁷.

(akta kontroli str. 127-191)

3. W okresie objętym kontrolą, w związku z zagrożeniem wystąpienia ASF, a następnie jego wystąpieniem na terenie województwa Wojewoda, w oparciu o art. 46 ust. 3 pkt 8 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt wydawał, na wniosek ZWLW, rozporządzenia w sprawie odstrzału sanitarnego dzików. W okresie od stycznia 2020 r. do grudnia 2021 r. Wojewoda wydał łącznie 12 rozporządzeń (w tym sześć zmieniających), w których m.in. nakazał dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich wykonanie odstrzału sanitarnego wolno żyjących dzików, tj.:

- nr 1/2020 z dnia 8 stycznia 2020 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików³⁸ (zmienione rozporządzeniem nr 3/2020 z 11 lutego 2020 r.³⁹), w którym liczba dzików do ostrzału określona została na poziomie 122 sztuk; termin realizacji do 29 lutego 2020 r., a obszar objęty nakazem dotyczył powiatów: choszczeńskiego, myśliborskiego i gryfińskiego. W treści ww. rozporządzenia Wojewoda nakazał dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich (określonym w załączniku do rozporządzenia) niezwłocznie zgłaszać właściwemu miejscowo PLW każdego przypadku padnięcia dzika lub podejrzenia wystąpienia ASF u dzików oraz zagospodarowywać tusze odstrzelonych dzików przez ich utylizację lub

³⁷ W sposób określony w przepisach rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego, Dz. Urz. UE L 300/1 z 14.11.2009 r. ze zm.)

³⁸ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 222.

³⁹ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 873.

przeznaczenie do produkcji mięsa na użytek własny myśliwych. Ww. nakaz odstrzału sanitarnego został zrealizowany w 63,11% (tj. 77 dzików ze 122);

- nr 5/2020 z dnia 19 lutego 2020 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa zachodniopomorskiego⁴⁰, w którym liczba dzików do odstrzału określona została na poziomie 6 683 sztuk; termin realizacji do 31 marca 2020 r., a obszar objęty nakazem dotyczył powiatów: sławieńskiego, koszalińskiego, kołobrzeskiego, gryfickiego, kamieńskiego, białogardzkiego, goleniowskiego, szczecineckiego, świdwińskiego, łobeskiego, polickiego, drawskiego, stargardzkiego, wałeckiego, choszczeńskiego, pyrzyckiego i myśliborskiego oraz miast: Koszalin, Świnoujście i Szczecin. Ww. nakaz odstrzału sanitarnego został zrealizowany w 95,05% (tj. 6 352 dzików z 6 683);

- nr 7/2020 z dnia 23 kwietnia 2020 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa zachodniopomorskiego⁴¹ (zmienione rozporządzeniem nr 9/2020 z 31 sierpnia 2020 r.⁴²), w którym liczba dzików do odstrzału określona została na poziomie 17 398 sztuk; a obszar objęty nakazem dotyczył powiatów: sławieńskiego, koszalińskiego, kołobrzeskiego, gryfickiego, kamieńskiego, białogardzkiego, goleniowskiego, szczecineckiego, świdwińskiego, łobeskiego, polickiego, drawskiego, stargardzkiego, wałeckiego, choszczeńskiego, pyrzyckiego i myśliborskiego oraz miast: Koszalin, Świnoujście i Szczecin; pierwotny termin realizacji wyznaczono do 21 grudnia 2020 r., następnie został on skrócony do 26 października 2020 r. Ww. nakaz odstrzału sanitarnego został zrealizowany w 96,45% (tj. 16 780 dzików z 17 398);

- nr 10/2020 z dnia 20 października 2020 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa zachodniopomorskiego⁴³, w którym liczba dzików do odstrzału określona została na poziomie 6 593 sztuk; termin realizacji do 14 grudnia 2020 r., a obszar objęty nakazem dotyczył powiatów: sławieńskiego, koszalińskiego, kołobrzeskiego, gryfickiego, kamieńskiego, białogardzkiego, goleniowskiego, szczecineckiego, świdwińskiego, łobeskiego, polickiego, drawskiego, stargardzkiego, drawskiego, wałeckiego, choszczeńskiego, pyrzyckiego i myśliborskiego oraz miast: Koszalin, Świnoujście i Szczecin. Ww. nakaz odstrzału sanitarnego został zrealizowany w 97,74% (tj. 6 444 dzików z 6 593);

- nr 6/2021 z dnia 18 lutego 2021 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie powiatu gryfińskiego, myśliborskiego i pyrzyckiego⁴⁴, w którym liczbę dzików do odstrzału określono na poziomie 250 sztuk, termin realizacji do 31 marca 2021 r. Rozporządzeniem zmieniającym nr 11/2021 z 24 marca 2021 r.⁴⁵ zwiększono liczbę dzików do odstrzału na obszarze obwodów łowieckich nr 273, 279 i 281 (obejmujących powiaty gryfiński i myśliborski) o odpowiednio 10, 20 i 20 sztuk i w tym zakresie wyznaczono termin realizacji do 30 kwietnia 2021 r.⁴⁶ Ww. rozporządzenie (z uwzględnieniem wprowadzonych zmian) zrealizowano w 97,20% (tj. 243 sztuk z 250);

- nr 12/2021 z dnia 6 kwietnia 2021 r. w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa zachodniopomorskiego⁴⁷ (zmienione rozporządzeniami nr: 15/2021 z 12 maja 2021 r.⁴⁸, 17/2021 z 26 maja 2021 r.⁴⁹ oraz 28/2021

⁴⁰ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 958.

⁴¹ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 1982.

⁴² Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 3934.

⁴³ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 4610.

⁴⁴ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 762.

⁴⁵ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 1203.

⁴⁶ Było to wynikiem redukcji odstrzału sanitarnego na obszarze obwodów łowieckich nr 262 i 280 (powiat gryfiński), w stosunku do których uprzednio obowiązujący nakaz obejmował łącznie 50 dzików.

⁴⁷ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 1467.

⁴⁸ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 2090.

z 17 grudnia 2021 r.⁵⁰), w którym liczbę dzików do odstrzału określono (po zmianach) na poziomie 32 444 sztuk; pierwotny termin realizacji wyznaczono do 14 grudnia 2021 r., następnie został on wydłużony do 30 grudnia 2021 r., a obszar objęty nakazem dotyczył powiatów: sławieńskiego, koszalińskiego, kołobrzесьkiego, gryfickiego, kamieńskiego, białogardzkiego, goleniowskiego, szczecińskiego, świdwińskiego, łobeskiego, polickiego, drawskiego, stargardzkiego, wałęckiego, choszczeńskiego, pyrzyckiego i myśliborskiego oraz miast: Koszalin, Świnoujście i Szczecin. Ponadto w treści ww. rozporządzeń Wojewoda nakazał, na obszarze objętym ograniczeniami oraz ochronnym⁵¹, niezwłoczne dostarczanie odstrzelonych dzików do miejsc wskazanych przez właściwego PLW, gdzie miały być przetrzymywane do czasu uzyskania wyniku badania laboratoryjnego w kierunku ASF. Ww. rozporządzenie (z uwzględnieniem wprowadzonych zmian) zrealizowano w 78,43% (tj. 25 446 dzików z 32 444).

Ogólna liczba dzików objętych w latach 2019 - 2021 nakazem odstrzału sanitarnego wyniosła 63 490 sztuk, z czego odstrzelono 55 342 (tj. 87,17%).

(akta kontroli str. 110-119, 193-297)

W kwestii sposobu określania wielkości odstrzału dzików dla poszczególnych kół łowieckich Wojewoda wyjaśnił: *Rozporządzenia w sprawie odstrzału sanitarnego dzików były wydawane (...) na wniosek Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii. Wielkości odstrzału dzików przyjęte w rozporządzeniach określał Wojewódzki Lekarz Weterynarii, na podstawie wytycznych Głównego Lekarza Weterynarii oraz danych uzyskanych od kół łowieckich.*

(akta kontroli str. 9)

We wnioskach kierowanych do Wojewody m.in. w marcu i maju 2021 r. ZWLW wskazywał, że wielkość zaplanowanego odstrzału sanitarnego w odniesieniu do poszczególnych obwodów łowieckich określano przy uwzględnieniu następujących kryteriów:

- w obwodach położonych w pasie 50 km od obszarów objętych ograniczeniami zaplanowano odstrzał w wysokości 150% liczby pozyskania dzików w każdym z tych obwodów w odstrzale sanitarnym w 2020 r.;
- w odniesieniu do obwodów, w których na podstawie przeprowadzonej w Głównym Inspektoracie Weterynarii analizy danych dotyczących inwentaryzacji populacji dzików w sezonie łowieckim 2020/2021 przez zarządców / dzierżawców w poszczególnych obwodach stwierdzono „rażące niedoszacowanie populacji dzika” zaplanowano odstrzał sanitarny w wysokości 150% liczby pozyskania dzików, w każdym z tych obwodów w odstrzale sanitarnym w 2020 r., w odniesieniu do obwodów, w których na podstawie ww. analizy stwierdzono „niedoszacowanie populacji dzika” zaplanowano odstrzał sanitarny na poziomie 100% pozyskania w odstrzale sanitarnym w roku ubiegłym;
- na pozostałym obszarze województwa przyjęto wielkość odstrzału sanitarnego adekwatną do indywidualnej analizy ryzyka ASF, przyjmując zalecany przedział pozyskania od 60% do wielkości odstrzału sanitarnego z roku 2020.

(akta kontroli str. 298-309)

W okresie objętym kontrolą, począwszy od października 2020 r. Wojewoda na wniosek ZWLW wydał sześć (w tym jedno zmieniające) rozporządzeń nakazujących

⁴⁹ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 2294.

⁵⁰ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 5717.

⁵¹ Wyznaczonymi zgodnie z częścią I lub II załącznika do decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach członkowskich i uchylającej decyzję wykonawczą 2014/178/UE (Dz. Urz. UE. L 295 z 11 października 2014 r. ze zm.)

właściwemu nadleśniczemu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe wykonywanie na określonym obszarze ogrodzeń ograniczających lub zatrzymujących migrację zwierząt z terenów leśnych (art. 46 ust. 3 pkt 8l ustawy o ochronie zdrowia zwierząt) oraz dwa rozporządzenia dotyczące nakazania zamykania znajdujących się w pasach drogowych przejść dla zwierząt oraz wykonywania przeszkód technicznych, w szczególności budowy ogrodzeń lub zabezpieczeń technicznych (art. 46 ust. 3 pkt 8d lit. a i b ustawy o ochronie zdrowia zwierząt)⁵².

W związku z potwierdzeniem wystąpienia ASF u padłych dzików znalezionych na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, w miejscowości Bleyen (znajdującej się bezpośrednio przy granicy polskiej) oraz na terenie województwa lubuskiego (w tym w szczątkach dzika znalezionego w nurcie Odry, na północ od Kostrzyna nad Odrą) Wojewoda na wniosek ZWLW wydał następujące rozporządzenia:

- nr 11/2020 z dnia 29 października 2020 r. w sprawie wykonywania ogrodzeń ograniczających lub zatrzymujących migrację zwierząt z terenów leśnych na obszarze powiatu myśliborskiego⁵³. Przewidziany do grodzenia teren obejmował obszar znajdujący się w granicach administracyjnych Nadleśnictwa Dębno i przebiegał wzdłuż rzeki Odry oraz przy granicy z województwem lubuskim. Z uwagi na występowanie rozległych rozlewisk rzeki Odry, uniemożliwiających budowę ogrodzenia wzdłuż brzegów tej rzeki rozporządzeniem zmieniającym nr 13/2020 z 16 listopada 2020 r.⁵⁴ zmieniono przebieg ogrodzenia nakazując jego wybudowanie wzdłuż linii kolejowej nr 273 (tzw. Nadodrzancki) i jednocześnie wydłużono termin z pierwotnego 14 - dniowego, liczonego od dnia wejścia w życie rozporządzenia, na 21 - dniowy. Ww. nakazy wykonywano w okresie od 5 listopada 2020 r. do 11 grudnia 2020 r., a łączna długość wykonanego ogrodzenia wyniosła 23 420 m;

- nr 12/2020 z dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie nakazania zamykania przejść dla zwierząt w pasie drogowym i wykonywania przeszkód technicznych wzdłuż drogi krajowej S3 na obszarze powiatu myśliborskiego, pyrzyckiego, gryfińskiego oraz Miasta Szczecin⁵⁵. Nakaz ten obejmował teren wzdłuż drogi krajowej S3 na obszarze powiatu myśliborskiego, pyrzyckiego, gryfińskiego oraz Miasta Szczecin na odcinku od granicy z województwem lubuskim do węzła drogowego Klucz i miał być wykonany w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W wyniku realizacji ww. nakazu ustawiono ogrodzenie z siatki w 73 lokalizacjach o łącznej długości 2900 m, usytuowano 5400 m barier odstraszających, nad ogrodzeniem z siatki wykonano 25 kładek dla zwierzyny drobnej.

(akta kontroli str. 310-350, 390-430, 444)

Wobec potwierdzenia w grudniu 2020 r. wystąpienia pierwszego przypadku ASF u dzika na terenie województwa Wojewoda, na wniosek ZWLW wydał rozporządzenie nr 15/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wykonywania ogrodzeń ograniczających lub zatrzymujących migrację zwierząt z terenów leśnych na obszarze powiatu myśliborskiego oraz gryfińskiego⁵⁶. Zawarte w nim nakazy obejmowały wykonanie w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie rozporządzenia ogrodzenia stanowiącego kontynuację odcinka wzdłuż linii kolejowej od wiaduktu kolejowego pod stacją kolejową „Boleszkowice” do granicy

⁵² Siedem rozporządzeń Wojewody zostało wydanych w terminie od jednego do trzech dni roboczych od otrzymania wniosku ZWLW; w przypadku jednego rozporządzenia termin wyniósł sześć dni roboczych od otrzymania takiego wniosku.

⁵³ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 4794.

⁵⁴ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 5257.

⁵⁵ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 5080.

⁵⁶ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2020 r. poz. 6028.

z Nadleśnictwem Mieszkowice oraz ogrodzenia wzdłuż linii kolejowej od stacji kolejowej „Boleszkowice” (granica nadleśnictw) do przejazdu kolejowego na ul. Odrzańskiej w Mieszkowicach. W wyniku realizacji ww. nakazu powstały dwa odcinki ogrodzenia o długości odpowiednio: 2 060 m oraz 3 585 m.

(akta kontroli str. 351-359, 431-433, 445)

Dalsze rozprzestrzenianie się wirusa ASF na terenie województwa lubuskiego, w szczególności w pobliżu Parku Narodowego Ujścia Warty i bezpośrednio przy granicy z województwem stanowiło asumpt do wydania na wniosek ZWLW kolejnego rozporządzenia nr 7/2021 z 22 lutego 2021 r. w sprawie wykonywania ogrodzeń ograniczających lub zatrzymujących migrację zwierząt z terenów leśnych na obszarze powiatu myśliborskiego⁵⁷. Przewidziany do grodzenia teren obejmował obszar powiatu myśliborskiego, w granicach administracyjnych Nadleśnictwa Bogdaniec, przy granicy z województwem lubuskim (ok. 3 481 m), a wyznaczony termin wynosił 21 dni od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W wyniku realizacji ww. nakazu powstało ogrodzenie o łącznej długości 3 899 m.

W dalszej kolejności Wojewoda (na wniosek ZWLW) wydał rozporządzenia:

- nr 9/2021 z dnia 25 lutego 2021 r. w sprawie wykonywania ogrodzeń ograniczających lub zatrzymujących migrację zwierząt z terenów leśnych na obszarze powiatu gryfińskiego⁵⁸; w którym przewidziany do grodzenia teren obejmował obszar znajdujący się w granicach administracyjnych nadleśnictwa Mieszkowice, a wyznaczony termin wynosił 21 dni od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W ramach ww. nakazu wykonano ogrodzenie obejmujące odcinki: od mostu kolejowego Siekierki do miejscowości Żelichów (4 978 m); od miejscowości Moryń do miejscowości Żelichów (7 772 m) oraz od miejscowości Mieszkowice (za stacją) do miejscowości Moryń (11 229 m);

- nr 23/2021 z dnia 12 sierpnia 2021 r. w sprawie wykonywania ogrodzeń ograniczających lub zatrzymujących migrację zwierząt z terenów leśnych na obszarze powiatu gryfińskiego⁵⁹, w którym przewidziany do grodzenia teren obejmował obszar znajdujący się w granicach administracyjnych Nadleśnictwa Chojna, a wyznaczony termin wynosił 21 dni od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W wyniku realizacji ww. nakazu powstało ogrodzenie o łącznej długości 2 470 m.

(akta kontroli str. 360-381, 434-440, 445)

Nadto w oparciu o treść art. 46 ust. 3 pkt 8d lit. a i b ustawy o ochronie zdrowia zwierząt, Wojewoda wydał rozporządzenie nr 29/2021 z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie nakazania zamykania przejść dla zwierząt w pasie drogowym i wykonywania przeszkód technicznych wzdłuż autostrady A6 na obszarze powiatu gryfińskiego, Miasta Szczecin oraz powiatu polickiego⁶⁰. Przedmiotowy nakaz obejmował teren wzdłuż autostrady A6, na odcinku od węzła drogowego Klucz do granicy Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Federalną Niemiec i miał być wykonany w terminie 2 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. Wydanie ww. rozporządzenia było wynikiem potwierdzenia 1 grudnia 2021 r. ASF u padłego dzika, znalezionego w miejscowości Widuchowa. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych przedmiotowy nakaz został zrealizowany w części.⁶¹

⁵⁷ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 763.

⁵⁸ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 839.

⁵⁹ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 3601.

⁶⁰ Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r. poz. 5713.

⁶¹ Pismem z 15 lutego 2022 r. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Szczecinie poinformowała ZWLW o zakończeniu prac związanych z wycinką krzewów i przygotowaniu frontu robót.

(akta kontroli str. 382-389, 441, 446)

Zastępca Dyrektora WBiZK wyjaśnił: (...) w przypadku nakazów kierowanych do nadleśniczych wskazanych w rozporządzeniach, monitorowanie realizacji nakazów odbywało się poprzez Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, który w oparciu o Powiatowych Lekarzy Weterynarii przeprowadzał kontrole wykonanych ogrodzeń po zakończeniu prac. Dodatkowo Wojewoda informowany był również przez nadleśniczych o zakończeniu nakazanych prac, otrzymując od nich potwierdzenia w postaci protokołów odbioru robót.

W przypadku nakazów kierowanych do Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad monitorowanie realizacji nakazów odbywało się poprzez Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, a także bezpośrednio przez Wojewodę, w oparciu o wymianę korespondencji między wykonawcą nakazów, Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii i Wojewodą.

(akta kontroli str. 442-443)

W kwestii kosztów poniesionych w związku z ogrodzeniem terenów skażonych Wojewoda wyjaśnił: (...) *Ogrodzenia wykonywane przez nadleśniczych były finansowane przez Lasy Państwowe ze środków pochodzących z funduszu leśnego.* Nadto Zastępca Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego wyjaśnił: *Wojewoda Zachodniopomorski nie ponosił kosztów związanych z wykonaniem ogrodzeń, wynikających z rozporządzenia nr 12/2020 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie nakazania zamykania przejść dla zwierząt w pasie drogowym i wykonywania przeszkód technicznych wzdłuż drogi krajowej S3 na obszarze powiatu myśliborskiego, powiatu pyrzyckiego, powiatu gryfińskiego oraz Miasta Szczecin.*

(akta kontroli str. 9, 442-443)

4. Wojewoda dwoma wnioskami z 26 lutego 2020 r. zwrócił się do Ministra Obrony Narodowej w sprawie wydzielenia żołnierzy oraz do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wydzielenia policjantów, funkcjonariuszy Straży Granicznej, funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej - do doraźnych zgrupowań zadaniowych w związku z realizacją odstrzału sanitarnego w ramach zwalczania ASF na terenie województwa. Pomimo wystosowania ww. wniosków do właściwych ministrów doraźne grupy zadaniowe nie były wykorzystywane do realizacji odstrzału sanitarnego dzików w województwie.

(akta kontroli str. 84-88)

Dyrektor WBiZK wyjaśnił: *Powodem niewykorzystania doraźnych grup zadaniowych (DGZ) były ustne ustalenia pomiędzy mną i Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii (...) w oparciu o analizę sytuacji po posiedzeniu Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w dniu 6 lutego 2020 r. Ustalono m.in., że na obszarze województwa jest ok. 8 tys. osób uprawnionych do wykonywania polowania, zrzeszonych w licznych kołach łowieckich. Według informacji od komendantów służb mundurowych uczestniczących w posiedzeniu do składu DGZ można włączyć: 93 policjantów, 32 funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej i 6 funkcjonariuszy Straży Granicznej. Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Szczecinie poinformował o możliwości użycia w ramach DGZ ok. 250 żołnierzy uprawnionych do polowania. Wymienieni funkcjonariusze i żołnierze, jako czynni myśliwi zrzeszeni w kołach łowieckich, wliczają się do ogólnej liczby 8 tys. osób uprawnionych do wykonywania polowania na obszarze województwa. Wobec powyższego uznano, że odstrzał sanitarny dzików w pierwszej kolejności wykonywać będą myśliwi. DGZ*

W zakresie pozostałych prac został złożony wniosek o zmianę terminu i określenie go jako 5 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

zostaną użyte w przypadku zaistnienia ryzyka niewypełnienia planu odstrzału sanitarnego lub na terenach miejskich, parków narodowych i rezerwatów.

(akta kontroli str. 90-91)

5. W budżecie Wojewody części 85/32 – województwo zachodniopomorskie na lata 2019-2021 w ramach działu 010 – Rolnictwo i łowiectwo w rozdziale 01022 pierwotnie zaplanowano wydatki w łącznej wysokości 14 460 tys. zł, w tym: 1 162 tys. zł (w 2019 r.), 1 162 tys. zł (w 2020 r.) oraz 12 136 tys. zł (w 2021 r.).

W trakcie ww. lat budżetowych plany wydatków zostały zwiększone z rezerw celowych budżetu państwa (poz. 12, 8 oraz 49) z przeznaczeniem na sfinansowanie zadań związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (w tym ASF), tj. m.in. na:

- odstrzał sanitarny dzików, sfinansowanie pozyskiwania dzików w ramach polowań, odszkodowania, zakup leków, wydatki bieżące, wynagrodzenia dla lekarzy, delegacje służbowe, wydatki w zakresie wykonywania: badań monitoringowych pozostałości chemicznych i biologicznych w produktach pochodzenia zwierzęcego, badań monitoringowych pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych w paszach, wydatki związane z realizacją zadań zleconych przez Komisję Europejską;

- realizację „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym ASF i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” w ramach decyzji nr SANTE/VP/2020/PL/S12.823615 dla jednostki realizującej, tj. Powiatowych Inspektoratów Weterynarii na terenie województwa.

Wydatki na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt (w tym ASF) oraz badania kontrolne i monitoringowe, o których mowa w art. 12 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej⁶² wyniosły łącznie 52 153,4 tys. zł, w tym 2 966,4 tys. zł w 2019 r., 23 889,6 tys. zł w 2020 r. oraz 25 297,4 tys. zł w 2021 r., co stanowiło odpowiednio: 60,9%, 98,5% oraz 93,9% planu po zmianach.

(akta kontroli str. 92-109)

Wojewoda wyjaśnił: *Wydatki te planowane są zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej oraz wytycznymi Ministra Finansów określającymi sposób kalkulowania wydatków, z uwzględnieniem wskaźników makroekonomicznych ustalanych przez Radę Ministrów. Powyższe wydatki w budżecie wojewody miały stanowić zabezpieczenie finansowe na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych epizootii, gdyż istniały realne przesłanki ich wystąpienia, głównie ptasiej grypy i ASF. Gotowość finansową do podjęcia niezbędnych działań w tym zakresie rokrocznie zaleca również Główny Lekarz Weterynarii. W przypadku nadmiaru środków, spowodowanego niższymi niż planowano kosztami realizacji ww. zadań, wydatki te obejmowano blokadą, zgodnie z zapisami art. 177 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.*

(akta kontroli str. 10)

Zastępca Dyrektora Wydziału Finansów i Budżetu wyjaśniła: *W 2019 r. środki finansowe (...) zostały wykorzystane w 60,9%. Przyczyny niewykorzystania środków finansowych były następujące: nie odnotowano przypadków ASF w stadach trzody chlewnej, wykonywanie nieodpłatnych badań przez ZHW Gdańsk (badania dzików w kierunku ASF), znaczne zmniejszenie pogłowia zwierząt oraz gospodarstw utrzymujących zwierzęta, pobieranie mniejszej ilości próbek do badań monitoringowych niż planowano, mniejsza ilość zakupionego sprzętu do pobierania próbek, mniejsza ilość godzin pracy lekarzy weterynarii z wyznaczenia oraz osób wykonujących czynności pomocnicze, brak ognisk choroby w hodowlach trzody*

⁶² Dz. U. z 2021 r. poz. 306.

chlewnej, za likwidację których są wypłacane odszkodowania. W roku 2019 zakładano wystąpienie ASF w stadach trzody chlewnej na terenie województwa zachodniopomorskiego, przy czym podjęte działania zapobiegające rozprzestrzenianiu się wirusa ASF przyczyniły się do ochrony stad przed zakażeniem wirusem ASF.

(akta kontroli str. 192)

Przekazywanie ww. środków było poprzedzone złożeniem przez Wojewodę w porozumieniu z ZWLW wniosków o wydanie decyzji budżetowej do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W okresie 2019-2021 Wojewoda 18 razy wystąpił z takimi wnioskami, tj. 12 razy o zwiększenie rezerwy celowej budżetu państwa oraz sześć o korektę klasyfikacji wydatków w ramach rezerwy celowej budżetu państwa. Analiza wszystkich 18 wniosków wykazała, że działania Wojewody w tym zakresie były bezzwłoczne⁶³.

(akta kontroli str. 93-109)

6. W okresie objętym kontrolą Wojewoda nie planował i nie przeprowadzał kontroli organów Inspekcji Weterynaryjnej z punktu widzenia prawidłowości wydatkowania środków finansowych poniesionych na zwalczanie skutków epizootii ASF na obszarze województwa.

Wojewoda wyjaśnił: *W ramach prowadzonej przez Wojewodę Zachodniopomorskiego działalności kontrolnej, na każdy rok w oparciu o przeprowadzoną analizę ryzyka, wybierane są jednostki administracji zespolonej, w których przedmiotem kontroli jest m.in. prawidłowość wydatkowania środków finansowych. W rozpatrywanym okresie 2019 - 2021 r. nie ujęto w planie kontroli organów Inspekcji Weterynaryjnej. Jednakże wskazać należy, że mimo ograniczonych możliwości kontrolnych służb wojewody przy jednoczesnym szerokim zakresie nadzoru, cyklicznie kontrolowane są wszystkie organy administracji zespolonej. W ramach nadzoru nad Inspekcją Weterynaryjną w 2015 r. przeprowadzono kontrolę kompleksową w zakresie finansowym w Wojewódzkim Inspektoracie Weterynarii w Szczecinie oraz 19 kontroli w powiatowych inspektoratach weterynaryjnych w zakresie prowadzonej gospodarki finansowej. Ponadto w 2016 r. przeprowadzono 4 kontrole w WIW w Szczecinie, w tym 1 w zakresie prawidłowości prowadzonego nadzoru przez WIW nad powiatowymi inspektoratami weterynaryjnymi oraz 1 m.in. w zakresie prowadzenia działalności kontrolnej. W planie kontroli ZUW w Szczecinie na 2022 rok ujęto kontrolę Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w zakresie przyjmowania i załatwiania skarg oraz wniosków, a także nadzoru nad PIW w obszarze realizacji zadań dot. prowadzenia schronisk dla zwierząt oraz zapewnienia miejsc do grzebania martwych zwierząt. Należy nadmienić, że w ostatnim czasie pełną działalność kontrolną znacząco utrudnia stan epidemii związany z wirusem SARS-CoV-2 oraz problemy kadrowe dotyczące administracji publicznej (duża rotacja oraz długotrwałe okresy z nieobsadzonymi stanowiskami kontrolerskimi). Jednakże w związku ze zbliżającym się końcem cyklu kontroli w jednostkach administracji zespolonej, służby Inspekcji Weterynaryjnej zostaną w miarę możliwości, w najbliższym czasie (perspektywa 1-2 lat) ujęte w planie kontroli pod kątem prawidłowości ponoszenia wydatków, w tym także na zwalczanie skutków epizootii ASF, jeżeli w okresie objętym kontrolą takie wydatki nastąpią.*

(akta kontroli str. 10-11)

⁶³ Złożenie przez Wojewodę zapotrzebowania na środki z rezerwy celowej odbyło się w siedmiu przypadkach w tym samym dniu, w którym Wojewoda otrzymał wnioski od ZWLW o uruchomienie przedmiotowych środków, w pięciu - w terminie jednego dnia, trzech - w terminie dwóch dni, dwóch - w terminie trzech dni oraz w jednym przypadku - w terminie pięciu dni.

7. W latach 2019-2021 Wojewoda nie wydawał starostom zaleceń do powiatowych planów zarządzania kryzysowego w przedmiocie zagrożenia i zwalczania epizootii ASF wobec braku takiej potrzeby.

Wojewoda wyjaśnił: *Aktualne zalecenia Wojewody do powiatowych planów zarządzania kryzysowego wydane były 25 lipca 2018 r. (...) na podstawie (...) ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (art. 14 ust. 2 pkt 2 lit. a) jak i zarządzenia nr 16 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 kwietnia 2017 r. w sprawie wytycznych do wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego. Nie będąc w posiadaniu nowych wytycznych organu sprawującego nadzór nad zarządzaniem kryzysowym oraz nie posiadając za wzór aktualizacji Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego, stwierdzono brak podstaw formalnych do wydania nowych zaleceń, w tym także w przedmiocie zagrożenia i zwalczania ASF do powiatowych planów zarządzania kryzysowego. Obecnie na szczeblu rządowym trwają prace nad aktualizacją Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego. Wprowadzone zmiany standardowo oznaczają potrzebę wydania odpowiednich wytycznych do wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego. Od treści wprowadzonych zmian zależy będzie ich implementacja na szczeblu wojewódzkim, a następnie stworzenie odpowiednich zaleceń dla starostów i prezydentów miast.*

(akta kontroli str. 11)

Wojewoda wraz z WCZK na bieżąco współpracował ze służbami i instytucjami zaangażowanymi w zapobieganie i walkę z chorobą ASF oraz jej skutkami (tj. Komendantem Wojewódzkim Policji w Szczecinie, Zachodniopomorskim Komendantem Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie, Komendantem Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku, Szefem Wojskowego Sztabu Wojskowego w Szczecinie, ZWLW, Zachodniopomorskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Szczecinie, Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego w Szczecinie, Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie, Dyrektorem Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Szczecinie, Dyrektorem Zarządu Dróg Wojewódzkich w Koszalinie, Dyrektorami Regionalnej Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie, Szczecinku i Pile, Łowczymi Okręgowymi w Szczecinie, Koszalinie i Gorzowie Wlkp., właściwymi starostami oraz prezydentami miast na prawach powiatu). Ww. podmioty zostały zobowiązane⁶⁴ do przygotowywania tygodniowych raportów podsumowujących wykonane działania w danym tygodniu (oraz planowane na kolejny tydzień), uwzględniając wykorzystane siły i środki. Raporty miały uwzględniać ponadto kolizje i wypadki z udziałem dzikich zwierząt (w przypadku Komendanta Wojewódzkiego Policji), kontrole wykonywane w związku z ASF (Wojewódzki Inspektorat Sanitarny), informacje o przeprowadzonych i planowanych posiedzeniach Powiatowych / Miejskich Zespołów Zarządzania Kryzysowego, najważniejsze informacje z ww. posiedzeń i wnioski (powiaty i miasta na prawach powiatu). Wskazane raporty były przysyłane na adres e-mail WCZK. W oparciu o ww. gromadzone i przetwarzane informacje sporządzane były przez WCZK raporty sytuacyjne dotyczące planowanych i podejmowanych działań oraz ujawnianych przypadków ASF. W okresie od 26 grudnia 2020 r. do 4 stycznia 2022 r. sporządzono 25 takich raportów⁶⁵.

(akta kontroli str. 70-83)

⁶⁴ Pismem z 11 stycznia 2020 r.

⁶⁵ 31 grudnia 2020 r., 13 stycznia, 4 lutego, 10 lutego, 17 lutego, 23 lutego, 3 marca, 11 marca, 14 kwietnia, 23 kwietnia, 30 kwietnia, 7 maja, 13 maja, 20 maja, 27 maja, 4 czerwca, 16 czerwca, 23 czerwca, 6 lipca, 28 lipca, 10 września, 24 września, 19 października i 3 grudnia 2021 r. oraz 4 stycznia 2022 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag oraz wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 15 marca 2022 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Kontroler
Marta Górską-Jaś
główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
podpis

Kontroler
Aneta Kołocka
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis